

SVRAB

Svrab je celosvětově rozšířené infekční onemocnění kůže postihující všechny věkové skupiny obyvatelstva. Původcem onemocnění je roztoč zákožka svrabová – *Sarcoptes scabiei*, velikosti 0,3 x 0,4 mm. Samičky zákožek se zavrtávají pod rohovou vrstvu kůže a razí si tu chodbičky, do kterých kladou vajíčka. Vývoj samičky z vajíčka do dospělého jedince trvá 14–17 dní. Roztoč žije 3–6 týdnů, mimo tělo člověka jen několik dnů, nesnáší vysokou teplotu a mráz.

Zdrojem nákazy je osoba nemocná svrabem. Nákaza se šíří přímo – zákožky přecházejí z jednoho člověka na druhého při přímém styku dvou osob, zejména intimním kontaktu, při společném spaní v jedné posteli, méně často při tanci či sportu, dále nepřímým kontaktem prostřednictvím různých předmětů jako je ložní prádlo, oblečení, ručníky, přikrývky, spací pytle, slamníky apod.

K hromadným nákazám může docházet ve společných ubytovnách (noclehárny, tábořiště, autokempy, podnikové chaty aj.).

K infikování zdravé osoby stačí přenos jediné oplozené samičky roztoče.

Od nakažení až do objevení prvních příznaků svrabu uplynou průměrně 1–3 týdny. Typické pro zákožku svrabovou jsou chodbičky, které provrtává v kůži samička. Jsou to 2–4 mm dlouhé, klikaté, šedavé až načervenalé, lehce vyvýšené nitkovité proužky. Na konci chodbičky, kde sedí roztoč, je perleťově zbarvená hrudka. Zákožka vyhledává zejména místa s tenkou a jemnou rohovou vrstvou, jako jsou meziprstní prostory, zápěstí, okolí loketního kloubu, kůže břicha, okolí prsních bradavek, hýždě a genitál.

V prvním období po nakažení zůstává pacient bez příznaků, i když populace zákožek postupně roste. V 1. - 3. týdnu se objevuje svědění, zejména večer při pobytu na lůžku nebo při prohřátí těla, které postupně sílí a může se stát až nesnesitelným. Svědění je způsobeno pohybem zákožek v kůži. Nemocný se intenzívně škrábe a do vzniklých ranek může vniknout druhotná infekce.

Zdrojem nákazy pro své okolí je nemocný po celou dobu nákazy až do likvidace zákožek a jejich vajíček; při neléčeném onemocnění několik měsíců i let.

Existuje i jiná klinická forma svrabu tzv. svrab čistotných, která je epidemiologicky velmi závažná. Onemocnění se vyskytuje zejména u osob se zvýšenou péčí o čistotu těla a vyznačuje se jen ojedinělými papulkami na obvyklých místech výskytu zákožky, také svědivou vyrážkou připomínající atopický ekzém. Obtíže nejsou výrazné, proto pacient nevyhledává lékaře, ale je pro své okolí stálým zdrojem nákazy.

Při výskytu onemocnění svrabem v rodině se současně s postiženým léčí všichni členové rodiny a osoby, které s ním přicházely do těsného kontaktu, i když nemají klinické příznaky, postupují dle pokynů odborného lékaře. Pokud se nepodaří vyléčit najednou všechny osoby, které se s pacientem stýkají, vzájemné nákazy se pak mohou opakovat.

V domácnosti je nutné provést důkladný úklid všech prostor a povrchů, osobní prádlo, ručníky, ložní prádlo vyprat při teplotě 60° C a vyšší, ošetřit hračky, vyprat plyšáky a několik dní nepoužívat, materiály, které nesnesou vysokou teplotu vložit do plastového pytle, postříkat vhodným insekticidem a ponechat v chladném /mrazivém / vzduchu minimálně 7 dní. Ostatní oděvy přežehlit žehličkou, popříp. použít i postřik vhodným insekticidním přípravkem dle návodu výrobce. Čalouněné povrchy a obuv lze též ošetřit vhodným insekticidem – obuv po ošetření nenosit minimálně 3–7 dnů.

Po léčbě odnést zpět do lékárny k likvidaci zbytky krémů, mastí, lotionů, které přišly do přímého kontaktu s pokožkou (nabírání krému prsty, labuťěnka v pudru apod.). Roztoči v těchto přípravcích přežívají až 7 dní.

MUDr. Monika Hausenblasová
ředitelka odboru protiepidemického